

DÔVODOVÁ SPRÁVA

A. OSOBITNÁ ČASŤ

K Čl. I.

K bodom 1 a 7

Dôvodom úpravy uvedených ustanovení je, aby osoby, ktoré majú vysokoškolské vzdelanie tretieho stupňa, a zároveň pedagogicky pôsobia na vysokých školách minimálne tri roky, boli kvalifikovanými aj bez potreby doplňujúceho pedagogického štúdia (najmä na vyučovanie odborných predmetov, ktoré súvisia s ich pôsobením na vysokej škole). Keďže takéto osoby už pedagogicky pôsobia na vysokých školách určitý čas, tak nie je odôvodniteľné, prečo by mali absolvovať aj doplňujúce pedagogické štúdium. Je potrebné vychádzať z predpokladu, že takéto osoby počas ich pedagogického pôsobenia na vysokých školách nadobudli dostatočné pedagogické zručnosti na to, aby mohli vyučovať aj na stredných školách. Vychádzajúc z aplikačnej praxe, takáto úprava pomôže najmä pri vyučovaní odborných predmetov na stredných odborných školách, ale aj pri vyučovaní odborných predmetov na gymnáziách (napríklad fyzika, chémia, informatika). Súvisí to so skutočnosťou, že na vyučovanie odborných predmetov nie sú dostatočné personálne kapacity a odstránenie vyššie uvedenej bariéry napomôže posilneniu personálneho zabezpečenia. Zároveň je cieľom, aby sa pôsobenie na vysokej škole považovalo za výkon pracovnej činnosti.

K bodu 2

Dôvodom úpravy § 4 ods. 1 je potreba aplikačnej praxe, ktorá eviduje problémy v personálnom zabezpečení prípravy žiakov na súťaže, ktorých štatút schválilo ministerstvo školstva a tiež účasť v komisiách uvedených súťaží. Pretože súťaže majú dôležité miesto pri rozvoji talentu detí a žiakov, úpravou § 4 ods. 1 sa zaraďuje personálna účasť pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov pri príprave a realizácii uvedených súťaží medzi povinnosti pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov, čo zvýši ich právnu istotu vo vzťahu k prípadnej práci nadčas.

K bodom 3, 10 a 11

Zákonom č. 182/2023 Z. z. bola vytvorená nová kategória odborných zamestnancov s názvom „sociálny pracovník“, ktorá podľa zákona pôsobí len v školách a školských zariadeniach. Odborní zamestnanci zaradení do tejto novej kategórie vykonávajú pracovnú činnosť spôsobom výkonu sociálnej práce, a to ako sociálnu diagnostiku detí a žiakov, poskytovanie sociálneho poradenstva deťom a žiakom a ďalšie metódy, techniky a postupy sociálnej práce zamerané na prekonanie prekážok vo výchove a vzdelávaní detí a žiakov, poskytovanie sociálneho poradenstva a odbornej pomoci zákonným zástupcom zameranej na zlepšenie podmienok výchovy a vzdelávania detí a žiakov, poskytovanie konzultácií zástupcom zariadení, pedagogickým zamestnancom, odborným zamestnancom a školskému podpornému tímu v prípadovom manažmente, výkon odborných činností na predchádzanie a odstraňovanie vplyvov, ktoré sú rizikové pre deti a žiakov a aktivity prevencie sociálno-patologických javov, ktoré ohrozujú deti a žiakov vrátane aktivít na predchádzanie segregácie detí a žiakov, koordinácia spolupráce pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov s orgánmi štátnej správy, obcami, organizáciami pôsobiacimi v miestnej komunite a ďalšími právnickými osobami a fyzickými osobami, ak je to potrebné na účely zabezpečenia alebo sprostredkovania odbornej pomoci deťom alebo žiakovi a jeho rodine a spolupracuje s týmito subjektmi pri

zabezpečení alebo sprostredkovaní odbornej pomoci dieťaťu alebo žiakovi, pričom tieto aktivity je možné vykonávať terénnou formou.

Uvedená charakteristika činnosti kategórie „sociálny pracovník“

- čiastočne predstavuje duplicitu ku charakteristike kategórie „sociálny pedagóg“, ktorá je etablovaná od roku 2009 v školách, školských zariadeniach, ale aj v zariadeniach sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, zariadeniach sociálnych služieb v rezortnej pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, ako aj v rehabilitačnom stredisku pre zrakovo postihnutých zriadenom Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky,
- tým, že používa pojmy známe zo zákona č. 219/2014 Z. z.,
 - o navodzuje dojem, že v prípade kategórie „sociálny pracovník“ ide o výkon sociálnej práce, na ktorú sa vzťahuje zákon č. 219/2014 Z. z. vrátane kvalifikačných podmienok výkonu sociálnej práce; akceptáciou uvedeného chápania by sa odborní zamestnanci zaradení do kategórie „sociálny pracovník“ ocitli oproti ostatným pedagogickým zamestnancom a odborným zamestnancom v nerovnoprávnom a nevýhodnom postavení, najmä čo sa týka kvalifikačných predpokladov, ich získavania a dopĺňania, ako aj profesijného rozvoja a benefitov z nich plynúcich,
 - o v rámci celkového konceptu kategórií pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov, ktorý sa týka pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov v školách, školských zariadeniach, ale aj v zariadeniach sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, zariadeniach sociálnych služieb v rezortnej pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, ako aj v rehabilitačnom stredisku pre zrakovo postihnutých zriadenom Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, vytvára precedens, podľa ktorého je poskytovanie činnosti sociálneho pracovníka odlišne vnímané v školách a školských zariadeniach a odlišne v zariadeniach v rezortnej pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky.

Vzhľadom na to, že súčasná úprava prináša viac negatív ako pozitív, navrhuje sa riešenie, ktoré vecne zabezpečí výkon činností cielených na odstránenie sociálnych prekážok vo výchove a vzdelávaní, zjednotí podmienky výkonu sociálnej práce v školách, školských zariadeniach, s podmienkami v zariadeniach sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, zariadeniach sociálnych služieb v rezortnej pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, ako aj v rehabilitačnom stredisku pre zrakovo postihnutých zriadenom Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky.

K bodom 4 a 5

Dôvodom na úpravu ustanovenia § 6 ods. 3 a § 9 je potreba vytvorenia základu pre úpravu personálnych podmienok bilaterálnej spolupráce Slovenskej republiky pri podpore jazykového vzdelávania tak, aby plnenie predpokladov nepredstavovalo neprímeranú záťaž pre prichádzajúcich zahraničných učiteľov, ktorí prichádzajú do Slovenskej republiky na základe dohody medzi Ministerstvom školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR a ministerstvom školstva inej krajiny.

K bodom 6 a 8

Úpravy ustanovenia § 10 ods. 7 písm. d) a § 14 ods. 4 písm. a) súvisia s navrhovanými zmenami v systéme vzdelávania dospelých, ako ich uvádza návrh nového zákona o vzdelávaní dospelých a o doplnení niektorých zákonov, ktorý je predmetom samostatného procesu.

K bodu 9

Úpravy ustanovenia § 17 ods. 4 je potreba komplexného riešenia personálneho zabezpečenia poskytovania výchovy, vzdelávania a odborných činností deťom cudzincov; počas mimoriadnej situácie v súvislosti s vojnou na Ukrajine sa ukázalo ako najefektívnejšie angažovanie odborníkov, ktorí ovládali ukrajinský jazyk, avšak neovládali štátny jazyk, čo sa ukázalo ako administratívny bariéra. Úprava vyplynula z medzirezortného pripomienkového konania.

K bodom 12 a 13

Dôvodom úpravy § 29 ods. 2 je potreba zohľadnenia porovnateľnosti času potrebného na získanie profesijných kompetencií v adaptačnom vzdelávaní a pri výkone činnosti obdobnej k výkonu pracovnej činnosti alebo pôsobeniu na vysokej škole. Návrh vyplynul z medzirezortného pripomienkového konania.

K bodom 14 a 15

Dôvodom úpravy § 30 ods. 1 písm. c) a ods. 2 písm. b) a c) je potreba zohľadnenia možnosti organizácie vyučovania v základných školách v cykloch, ktoré prináša možnosti školského vzdelávania vo vymedzených predmetoch, ktoré sú aprobačnými predmetmi, ako aj v originálnych vyučovacích predmetoch. Z tohto dôvodu sa pri vyjadrení súvislosti medzi vykonanou rigoróznou skúškou resp. absolvovaným doktorandským študijným programom a obsahom vyučovaných predmetov na účely zaradenia do vyššieho kariérového stupňa navrhuje neutrálne pomenovanie vyučovacích predmetov.

Dôvodom pre úpravu § 30 ods. 1, ods. 2 a ods. 4 a 5, ako aj úprava § 34a je potreba jednoznačnej úpravy športovca, trénera a umelca, ako aj diferenciacie dĺžky úspešnej činnosti športovca, trénera a umelca ako formálneho kritéria odlišujúceho prístup riaditeľa školy k možnosti zaradenia do vyššieho kariérového stupňa.

Dôvodom úpravy § 30 ods. 3 je potreba zohľadnenia nadobudnutia potrebných profesijných kompetencií výkonom činnosti obdobnej k pracovnej činnosti v zahraničí. Návrh vyplynul z medzirezortného pripomienkového konania. Úprava dotknutého ustanovenia ponecháva kompetenciu riaditeľa školy v konkrétnych prípadoch zvážiť, či pôsobenie v zahraničí má pozitívny vplyv na získanie potrebných profesijných kompetencií.

K bodu 16

Dôvodom úpravy § 35 ods. 4 je potreba ustanovenia záväznosti získania profesijných kompetencií potrebných pre výkon špecializovaných činností supervízora tak, ako ich ustanovuje § 38 ods. 6 zákona č. 138/2019 Z. z.

K bodu 17

Dôvodom úpravy § 35 ods. 5 je potreba zabezpečenia kvality výkonu špecializovaných činností, osobitne v súvislosti s implementáciou kurikulárnej reformy, pričom sa zohľadňujú personálne obmedzenia materských škôl a neplnoorganizovaných základných škôl.

K bodom 18 a 19

Dôvodom úpravy § 36 je potreba spresnenia podmienok činnosti supervízorov úpravou podmienok znižovania základného úväzku za výkon tejto špecializovanej činnosti v súlade s možnosťami štátneho rozpočtu.

K bodu 20

Ide o legislatívno-technickú úpravu § 49 ods. 7 súvisiacu s legislatívnym procesom nového zákona o vzdelávaní dospelých.

K bodu 21

Dôvodom úpravy § 55 je potreba zohľadnenia činnosti poskytovateľov vzdelávania v profesijnom rozvoji, ktoré sú občianskymi združeniami a ich členmi sú odborníci schopní garantovať kvalitu inovačného vzdelávania, alebo s takýmito odborníkmi spolupracujú na inom zmluvnom základe, než je pracovná zmluva. Návrh odstraňuje administratívnu prekážku, ktorou je nutnosť pracovnoprávneho vzťahu medzi odborným garantom a žiadateľom o vydanie oprávnenia na organizovanie inovačného vzdelávania.

K bodom 22 a 23

Dôvodom úpravy § 61 ods. 3 písm. d) a § 61 ods. 3 písm. e) je potreba zaviesť lehoty, v ktorých sa vykoná atestačná skúška a potreba uvedenia odôvodnenia neprijatia atestačného portfólia z dôvodu jeho nízkej kvality. Potreba bola komunikovaná v rámci medzirezortného pripomienkového konania.

K bodu 24

Dôvodom úpravy § 64 ods. 1 písm. a) štvrtého bodu je potreba jednoznačnosti vyjadrenia skutočnosti, že učiteľom materskej školy, ktorí absolvujú povinné inovačné vzdelávanie v oblasti pedagogiky predprimárneho vzdelávania absolvované z dôvodu nezískania vysokoškolského vzdelania, nepatrí za toto inovačné vzdelávanie príplatok za profesijný rozvoj.

K bodom 25 a 26

V posledných rokoch čelí vzdelávací sektor v Slovenskej republike vážnym výzvam spojeným s nedostatkom kvalifikovaných pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov. Nedostatok je spôsobený najmä nízkou atraktivitou povolania, zaostávaním plátov pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov voči mzdám v alternatívnych povolaniach ako aj starnutím učiteľskej populácie. Tento nedostatok je zvlášť citelný v určitých regiónoch, špecializáciách a školách s vyšším podielom žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia, či v hmotnej núdzi, kde je obzvlášť ťažké obsadiť voľné pracovné pozície. Výsledkom je zvýšená miera odchodov zamestnancov a nedostatočná motivácia zamestnancov dlhodobo pracovať v tomto odvetví.

Z uvedených dôvodov sa navrhuje zavedenie kompenzačného príspevku, ktorý má slúžiť ako motivačný a stabilizačný nástroj pre zamestnancov v sektore vzdelávania podľa aktuálnej potreby. Kompenzačný príspevok je určený na podporu pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov, ktorí pôsobia v prostredí s výrazným nedostatkom personálu, vyššou fluktuáciou alebo s pretrvávajúcimi ťažkosťami pri získavaní a udržaní kvalifikovaných zamestnancov a kde je potrebné zvýšiť atraktivitu pracovných pozícií.

Cieľom zavedenia príspevku je zlepšenie situácie v oblasti vzdelávania na Slovensku, a to nielen zvýšením počtu kvalifikovaných pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov, ale aj zlepšením pracovných podmienok v tomto sektore. Zavedenie kompenzačného príspevku tak predstavuje dôležitý krok smerom k dlhodobej udržateľnosti a rozvoju vzdelávacieho systému na Slovensku.

K bodu 27

Dôvodom úpravy § 82 ods. 4 je potreba zamedzeniu situácií, kedy škola obsadzuje voľné pracovné miesto pedagogického zamestnanca alebo odborného zamestnanca na príslušný školský rok až po začiatku školského roka a je nútená uzatvoriť pracovný pomer na príslušný školský rok ale zároveň aj na ďalší školský rok.

K bodu 28

Dôvodom úpravy § 82 ods. 7 je skutočnosť, aby zamestnávateľa neukončovali pracovný pomer s pedagogickým zamestnancom a odborným zamestnancom v priebehu školského roka jednostranne, ale na základe dohody s pedagogickým zamestnancom a odborným zamestnancom, to znamená, aby mal pedagogický zamestnanec alebo odborný zamestnanec možnosť vyjadriť sa k skoršiemu skončeniu pracovného pomeru.

K bodu 29

Aktualizácia splnomocňovacieho ustanovenia vzhľadom na bod 14.

K bodu 30

Dôvodom pre úpravu § 90e, ktorý je prechodným ustanovením účinným počas mimoriadnej situácie z dôvodu ozbrojeného konfliktu na Ukrajine, je potreba integrácie ukrajinských učiteľov, vychovávateľov, psychológov a ďalších odborníkov v slovenských školách a školských zariadeniach. Prijatie návrhu bude priamo podporovať výchovu a vzdelávanie detí odídenčov.

K bodu 31

Dôvodom vloženia nového ustanovenia § 90g je potreba zohľadnenia doterajšieho právneho stavu s navrhovanými úpravami, a to s ohľadom na ďalšie pôsobenie sociálnych pracovníkov, ako aj s ohľadom na zaradenie úspešných športovcov, trénerov a umelcov, zaradených do vyššieho kariérového stupňa podľa úpravy účinnej do 31. decembra 2024 a podmienky činnosti supervízorov a učiteľov prvého stupňa základnej školy v škole.

K Čl. II

Účinnosť sa navrhuje od 1. januára 2025 vzhľadom na začiatok rozpočtového roka a vzhľadom na skutočnosť, že navrhované zmeny nemajú zásadný vplyv na organizáciu nového školského roka.